

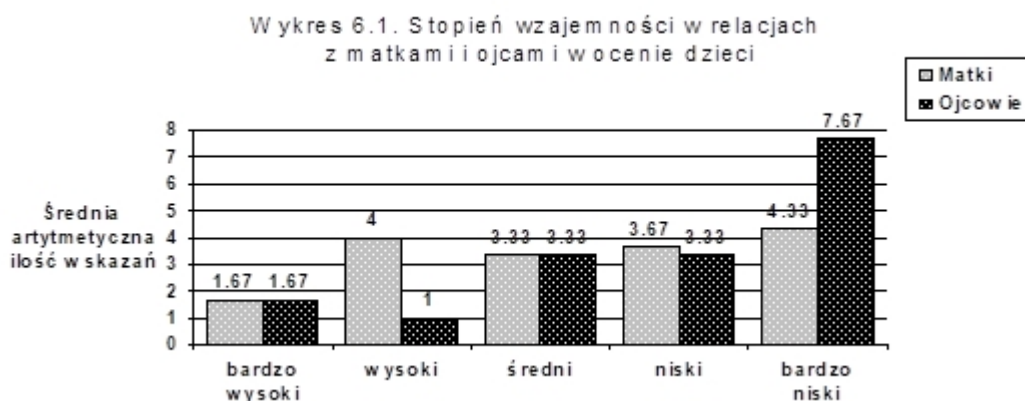
Wzajemność i komunikacja w systemie rodziny alkoholowej widziane oczyma dorosłych dzieci

16 marca 2021

Wzajemność w rodzinie

Stopień, w jakim dzieci mogły liczyć na pomoc i współpracę ze strony innych członków rodziny.

Zadałem badanym trzy pytania (nr 18, 19 i 46) na temat tego, jak oceniają swoją rodzinę pod względem możliwości uzyskiwania od niej wsparcia i pomocy w trudnych dla siebie chwilach. Poniżej przedstawiam rozkład odpowiedzi na pytania dotyczące wzajemności w badanych systemach rodzin alkoholowych. Wykres 6.1. pokazuje średnie wartości arytmetyczne.

Z wykresu 6.1. wynika, że dość wyraźne różnice w ilościach odpowiedzi między matkami a ojcami wystąpiły na poziomie wysokim oraz na poziomie bardzo niskim. Na poziomie wysokim znacznie więcej odpowiedzi uzyskały matki, natomiast na poziomie bardzo niskim więcej odpowiedzi uzyskali ojcowie. Prawie na wszystkich poziomach ilość wskazań na matki jest dość wyrównana.

Mimo ogólnie nieco wyższej oceny stopnia wzajemności ze strony matek, taki średni rozkład odpowiedzi troszeczkę mnie zaskoczył. Spodziewałem się bowiem zdecydowanie większej ilości odpowiedzi wskazujących raczej na wyższy stopień wzajemności ze strony matek. Okazało się jednak, że niewiele, bo tylko około 1/3 badanych (średnio niecałe 6 odpowiedzi – łącznie z poziomów bardzo wysokiego oraz wysokiego) oceniła swoje matki jako te, na których pomoc, wsparcie i wzajemność można było liczyć w zadowalającym stopniu. Z kolei na poziomach niskim oraz bardzo niskim matki otrzymały średnio około 8 odpowiedzi.

Tak więc prawie połowa badanych dość nisko oceniła pod względem wzajemności swoją relację z matką. Wskazania dotyczące ojców są natomiast bardziej zróżnicowane. Z 17 odpowiedzi średnio zaledwie 3 odpowiedzi wskazywały na ojców na poziomach bardzo wysokim oraz wysokim. Natomiast średnio aż około 11 odpowiedzi wskazywało na ojców na poziomach niskim oraz bardzo niskim. Taki rozkład odpowiedzi oznacza słabe poczucie wzajemności u badanych dzieci w relacji z ojcami.

Ogólny wynik badania stopnia wzajemności w rodzinie alkoholowej wskazuje, że ojcowie zostali gorzej ocenieni pod tym względem od matek. Tego zresztą należało się spodziewać. Mimo to wydaje się, że różnica w stopniu wzajemności ze strony matek i ojców nie jest aż tak wielka, jakiej można byłoby oczekiwać.

A oto niektóre spontaniczne wypowiedzi dorosłych dzieci alkoholików na temat wzajemności w stosunkach rodzinnych:

„Jestem trochę taka „Zosia samosia”, wolę zrobić sama, niż liczyć na czyjąkolwiek pomoc. Raczej wolę liczyć tylko na siebie, naprawiam drobne rzeczy w domu. Jestem perfekcjonistką – ten perfekcjonizm dotyczy mnie, wymagam bardzo od siebie, a nie narzucam go innym tak, jak to robił ojciec. Wiele spraw biorę po prostu na siebie. Przyzwyczajona byłam do rozwiązywania problemów sama.

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 3)

„Czułem się pozostawiony samemu sobie. Wszystkie swoje problemy musiałem sam rozwiązywać.”

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 9)

„Mój ojciec dużo obiecywał, lecz na ogół niczego nie spełniał. Był nieodpowiedzialny. Zapominał to, co wcześniej obiecał. Prosiłam go w zasadzie tylko o pieniądze, a gdy był pijany, to o nic go nie prosiłam. Nauczyłam się radzić sobie sama w życiu. Jestem raczej samodzielna i nigdy nie liczyłam na pomoc rodziny. Wiem jednak, że mogłabym na rodziców liczyć w przyszłości i wiem, że mnie nie zawiodą.”

(Źródło : Kwestionariusz wywiadu nr 10)

„Zwracałam się o pomoc i wsparcie, ale szybko okazywało się, że nie otrzymywałam tego, czego naprawdę potrzebuję. Nigdy nie byłam z tego zadowolona.”

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 14)

Komunikacja w rodzinie

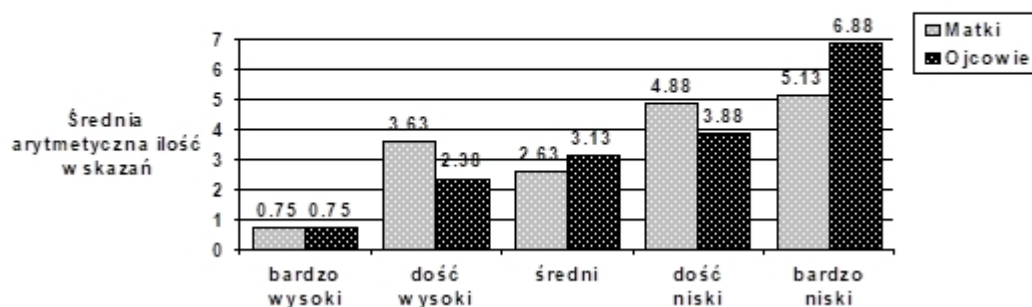
Stopień, w jakim dzieci otwarcie komunikowały i wyrażały swoje myśli, uczucia, pragnienia i potrzeby.

Aby zbadać, jak zdaniem dzieci funkcjonowała komunikacja w rodzinie, sformułowałem w tym celu osiem pytań (nr 18, 20, 21, 22, 47, 48, 49, i 65). Interesowało mnie przede wszystkim to, czy dzieci zwracały się do rodziców, gdy potrzebowały pomocy, na ile swobodnie i otwarcie mogły wyrażać swoje myśli uczucia i potrzeby, czy miały do rodziców zaufanie i czy czuły się przez nich rozumiane. Podobnie jak w przypadku badania wzajemności, zebrane odpowiedzi na pytania dotyczące komunikacji w badanych systemach rodzin alkoholowych przedstawiam na wykresie 6.2.. Wykres ten przedstawia dla poszczególnych kategorii wartości średnie arytmetyczne.

Powyższy wykres pokazuje, że w porównaniu ze wzajemnością, wzrosła średnia wartość odpowiedzi wskazujących na matki na poziomach dość niskim oraz bardzo niskim. Wpłynęło to na ogólnie niższą ocenę poziomu komunikacji z matkami. Średnie arytmetyczne odpowiedzi, jakie uzyskały matki na poszczególnych poziomach, są także bardziej zróżnicowane. Wnioskuje z tego, że badane przeze mnie osoby bardziej mogły liczyć na pomoc i współpracę ze strony matek, niż na możliwość znalezienia u nich zrozumienia dla swoich myśli, uczuć czy zachowań. Świadczyć to może o tym, że matki nadmiernie obciążone obowiązkami, wynikającymi z poczucia odpowiedzialności za dom, nie znajdowały wystarczająco dużo czasu, aby móc go poświęcić na rozmowy ze swoimi dziećmi. Być może przepracowane, przemęczone i nieco znerwicowane swoim położeniem, nie były zdolne do nawiązania życzliwego i uczuciowego kontaktu z dziećmi.

Rozkład odpowiedzi dotyczący ojców jest dość podobny jak w przypadku badania stopnia wzajemności. Na wykresie widać rosnące średnie wartości odpowiedzi w kierunku słabej komunikacji. Na uwagę zasługuje fakt, że jeśli chodzi o możliwość porozumienia się z ojcami, to bardzo nieznacznie, ale jednak ojcowie zostali łagodniej ocenieni przez badanych w porównaniu ze wzajemnością. Tak więc komunikacja z ojcami układała się nieco lepiej niż wzajemność. Porównując jednak wyniki badań należy stwierdzić, że zarówno we współpracy, jak i w zakresie komunikacji, ojcowie zostali gorzej ocenieni od matek. Podsumowując można powiedzieć, że w świadomości badanych dorosłych dzieci alkoholików poziom komunikacji w ich rodzinach okazał się ogólnie niższy od poziomu wzajemności.

Wykres 6.2. Poziom komunikacji w relacjach z matkami i ojcami w ocenie dzieci

Prezentuję również swobodne wypowiedzi dorosłych dzieci alkoholików dotyczące komunikacji w ich rodzinach:

„Swoje uwagi na temat spraw rodzinnych wymieniałam na ogół z siostrą. Na forum rodziny rzadko i tylko wtedy, gdy coś mnie denerwowało, robiłam to głośno, krzykliwie.”

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 1)

„W domu nie rozmawialiśmy o uczuciach. Mówiłam jedynie o moich materialnych potrzebach, o innych nie rozmawialiśmy.”

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 2)

„W domu mogłam swobodnie wypowiadać się jedynie na tematy nie związane ze sprawami rodzinnymi, a na temat uzależnienia w ogóle nic nie mówiliśmy, była to taka zmowa milczenia.”

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 3)

„Moi rodzice rozwiedli się 9 lat temu. Matka była bardziej osobą chłodną uczuciowo, stwarzała wrażenie zawsze pewnej siebie, nie umiała kochać ani okazywać uczuć, wpędzała mnie w straszliwe poczucie winy, z którym nie mogę poradzić sobie do dzisiaj. Brat był bardziej podobny do matki, też raczej chłodny i pewniejszy siebie. Ojciec był wrażliwy i bardziej potrafił okazywać uczucia. Uważam, że mam podobny charakter do niego. Matka jest zazdrosna, że mam ochotę utrzymywać kontakt z ojcem. Kiedyś bardzo chciałam, żeby ojciec wrócił. Wiedziałam jednak, że nie powinnam tego chcieć, ponieważ

powinnam być raczej lojalna wobec matki. Zawsze zresztą czułam się wobec niej winna."

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 4)

„Nie bardzo wiedziałem, co czułem, nie znałem uczuć."

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 5)

„Rodzice nie wiele o mnie wiedzieli. Nie czułem się rozumiany przez nich."

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 7)

„Ukrywałem swoje prawdziwe uczucia zwłaszcza w domu, bo nie chciałem nikogo obrażać. Czasem wypowiadałem się na temat pijaństwa ojca."

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 8)

„Nie poruszaliśmy problemu alkoholizmu ojca i w ten sposób wydawało się, że nie ma problemu. Otwarte myślenie było szybko ucinane, stopowane. Byłem osobą zamkniętą w sobie. Moje uczucia były raczej lekceważone, więc nie otwierałem się. Z tego powodu doświadczałem poczucia krzywdy."

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 9)

„Wobec matki nie jestem otwarta. Zanim ojciec nie pił, miałam z nim lepszy kontakt. Gdy byłam małą, czasami obawiałam się ojca, odzywałam się do niego tylko wtedy, gdy nie pił. Mamie rzadziej ufałam. Ojciec wobec matki częściej wyrażał uczucia, matka o swoich uczuciach raczej nie mówiła. Nie informuję innych o swoich pragnieniach i potrzebach, staram się być niezależna. W naszej rodzinie każdy był skryty i nikt z nikim nie dzielił się ważnymi sprawami. Każdy żył swoim życiem. Uważam, że byłam ze wszystkich najbardziej otwarta, komunikatywna."

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 10)

„Mama mnie w ogóle nie rozumiała. Byłam zła na nią i na ojca. Młodszy brat jest bardzo zamknięty w sobie, do dzisiaj nie mówi o swoich uczuciach, starszego brata nie było.”

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 11)

„Wobec matki mogłam być spontaniczna pod warunkiem, że nie wyrażałam złej opinii o niej. Na matkę nigdy nie można się było pogniewać i obrazić. Czułam, że matka lekceważy moje uczucia. Wobec ojca mogłam mówić, co myślę i czuję. Brakowało mi tylko fizycznej bliskości z ojcem.”

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 12)

„Wyrażałam spontanicznie złość, żale, pretensje i frustracje. Jednak, gdy okazywałam swoje uczucia, to mama się obrażała i nie chciała tego słuchać. Nie umiem okazywać uczuć pozytywnych ludziom, a jedynie robiłam to wobec psa. Wobec ojca byłam bardziej otwarta, bo był bardziej uczuciowy, był fajny, chodził ze mną na łyżwy i sanki, był dowcipny, lubiłam go. Ojciec był bardziej czuły, przytulał mnie, lubił bawić się ze mną. Mama była chłodna, zamknięta w sobie, krępuje się gestów czułości, jest sztywna i nienaturalna. Mniej z nami rozmawiała, była zmartwiona, znerwicowana, nigdy nie miała czasu. Martwiła się ojcem. Wprowadzała atmosferę nerwowości i napięcia. Mama była ciągle zmęczona życiem, smutna, przewrażliwiona na punkcie naszego zdrowia, nie potrafiła się cieszyć.”

(Źródło: Kwestionariusz wywiadu nr 14)

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.